

राजस्थान-लोकसेवा-आयोगः, अजयमेरुः

संस्कृतशिक्षाविभागीय-प्राध्यापक(विद्यालय)पद-परीक्षा-पाठ्यक्रमः

द्वितीय-प्रश्नपत्रम्

यजुर्वेदः

प्रथमो भागः (वरिष्ठोपाध्यायस्तरीयः)

1. शुक्लयजुर्वेदशाखा-परिचयः संहिता-परिचयश्च । .

2 ग्रहशान्तिपद्धत्याः परिचयः ।

गणपति पूजनम्, षोडशमातृणां पूजनम्, कलशपूजनं च ।

3.यजुर्वेद संहिताः-(अध्याय 1 तः 3 एवं 6 तः 9 पर्यन्तम्)

वसोद्धारामन्त्राः, पवित्रीकरणमन्त्राः, धूपमन्त्राः, अग्निमन्त्राः, इन्द्रमन्त्राश्च ।

4.याज्ञवल्क्य-शिक्षा -

स्वराणां जाति-छन्द-गोत्र-वर्णानां परिचयः, मात्राकालविचारः, शरीरांगविन्यासः, उच्चारणे दोषाः, हस्तदोषाश्च । स्वरसंहिताविधिः सम्पूर्णम् ।

5.उपनयन-विवाहसंस्कार (ब्रह्मकर्म-समुच्चयानुरूपम्)

उपनयनसंस्कारः विवाहसंस्कारश्च ।

6. निघण्टुः -

प्रथमोऽध्यायः -पर्यायवाचिशब्दाः ।

द्वितीयो भागः (शास्त्रिस्तरीयः)

1.शुक्लयजुर्वेदसंहिता (अध्याय 1 तः 3 अध्यायपर्यन्तम्)

स्वरादीनां परिचयः, भाष्यपरिचयः, ग्रहशान्तिप्रयोगश्च ।

2.निरुक्त (अध्याय 1 तः 3 अध्यायपर्यन्तम्)

3.शतपथब्राह्मण (प्रथमकाण्डस्य 1 तः 3 अध्यायपर्यन्तम्)

ब्राह्मणपरिचयः शाखानां परिचयश्च ।

4.याज्ञवल्क्यशिक्षा -

वर्णोच्चारणविधिः पदाधिकारश्च ।

तृतीयो भागः (आचार्यस्तरीयः)

1. शतपथ ब्राह्मण (प्रथमकाण्डस्य 4 तः 6 अध्यायपर्यन्तम्)

2. कात्यायन श्रौतसूत्रम् (1 तः 4 अध्यायाः)

श्रौतयज्ञानां परिचयः।

3. वाजसनेयिप्रातिशाख्यम् (सम्पूर्णम्) —

चतुर्थो भागः (शैक्षिकमनोविज्ञानम्, शिक्षाशास्त्रम्, शिक्षणाधिगमसामग्री, संगणकसूचनायाः तकनीकी सूचनाधिगमे उपयोगः)

1. शिक्षणाधिगमे मनोविज्ञानमहत्त्वम् —

- अधिगमकर्ता।
- शिक्षकः।
- शिक्षणाधिगमप्रक्रिया।
- विद्यालयप्रभावशीलता।

2. अधिगमकर्तृविकासः (किशोराधिगमकर्तृरि)

- संज्ञानात्मकः, शारीरिकः, सामाजिकसंवेगात्मकः एवं नैतिकविकासस्य प्रतिमानः (Patterns) एवं वैशिष्ट्यं च (characteristics)

3. शिक्षणाधिगमः

- उच्चमाध्यमिकविद्यालयेषु विद्यार्थिनां कृते व्यवहारवादि-संज्ञानवादि-निर्मितिवादि (constructivist) सम्प्रत्ययाः, अधिगमसिद्धान्तः तन्निहितार्थाश्च।
- किशोराधिगमकर्तृः अधिगमकर्तृश्च अधिगमविशेषताः एवम् एषां शिक्षणाय निहितार्थाः।

4. किशोराधिगमकर्तृप्रबंधनम्

- मानसिक-स्वास्थ्यम् एवं समायोजनसमस्यानां सम्प्रत्ययः।
- किशोर-मानसिकस्वास्थ्यस्य संवेगात्मिका बुद्धिः तन्निहितार्थाश्च।
- किशोर-मानसिकस्वास्थ्यप्रोत्साहनाय मार्गदर्शक-प्रविधीनामुपयोगः।

5. किशोराधिगमकर्त्रे अनुदेशनात्मक-व्युहरचनाः :

- सम्प्रेषणकौशलम् तदुपयोगश्च।
- शिक्षणाविधौ शिक्षणाधिगम-सामग्रीणामायोजनम् एवमुपयोगश्च।

- शिक्षण –प्रतिमानाग्रिमसंघटनम्, वैज्ञानिकपृच्छा (enquiry), सूचना, प्रक्रम (processing) सहकारी–अधिगमश्च (cooperative).
- शिक्षणाधारित निर्मितिवादिसिद्धान्ताः (constructivist principles).

6. सूचना सम्प्रेषणतकनीकी–शिक्षाशास्त्रसमाकलनं च –

- सूचनासम्प्रेषणतकनीकी (ICT) सम्प्रत्ययः ।
- हार्डवेयर (hardware) एवं सॉफ्टवेयर (software) एतयोः सम्प्रत्ययः ।
- प्रणाली–उपगमानुदेशनम् ।
- संगणकसहायताप्राप्ताधिगमः (CAL)
- संगणकसहायताप्राप्तानुदेशनम् (CAI)
आई.सी.टी. शिक्षाशास्त्रसमाकलनानां प्रभावितकारकाः ।

Paper – II Subject Concerned

Duration : 3 Hour

S.No.	Subject	No. of Questions	Total Marks
1	Knowledge of Subject Concerned : Senior Secondary Level	55	110
2	Knowledge of Subject Concerned : Graduation Level	55	110
3	Knowledge of Subject Concerned : Post Graduation Level	10	20
4	Educational Psychology, Pedagogy, Teaching Learning Material, Use of Computers and Information Technology in Teaching Learning.	30	60
Total		150	300
Note : 1 All the question in the Paper shall be Multiple Choice Type Question.			
2 Negative marking shall be applicable in the evaluation of answers. For every wrong answer one-third of the marks prescribed for that particular question shall be deducted. Explanation : Wrong answer shall mean an incorrect answer or multiple answer.			